

تاریخ شعرا لڑ حصہ پیدو

مرتب
محمد ہاشم قالیپو "خادم"

فولعو (۱) قیمت ۹۰۰۰ جلد ۵۰۰
سال ۱۹۷۰

ادبی مہجتل بدین سندھ

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره ميرائي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488

انساب

هي ادبي تحفو ٻدين جي بزرگ شاعر سائنون،

قتير جي حضور ۾ پيش ڪريان ٿو جنهن جي

شاهري هي ڀرتوي جو اثر سڄي سنڌ تي جلوہ افروز آهي

محمد هاشم ٽالپر خادم

— پائيندڙ جا حق — طاقتور

چيائيندڙ: ادبي مهفل ٻدين هند

چيائيندڙ: ٻدين اديب ٻدين سند

پيش لفظ

تاريخ شعراء لار " حصہ اول ادب جي دنيا ۾ ڪافي وقت اڳ نروار ٿي چڪو آهي، جو محمد سومار شيخ ترتيب ڏنو هو. ۽ هي ساڳي ڪتاب جو ٻيو حصہ بدنه جي ترتيب سان ادبي محفل بدنه پاران ڦارئين ڪرام جن جي هٿن ۾ حاضر آهي بدنه جي ادبي محفل جو بنياد پهرين مارچ ۱۹۷۰ ۾ بدنه ۾ رکيو ويو. جا اڳ هفتان هفتي ۽ هاڻ پندرهن پندرهن روز، شاعرو لکونائيندي رهندي آهي جن مقصدن لاءِ ادبي محفل جو بنياد پيو، تنهن ۾ ائين ڳالهين سان گڏ اديبن ۽ شاعرن جون تصنيفون اشاعت پرائڻ ۽ ڪڍاري ويل شاعرن جون ورسيون ملهائڻ شامل هو، سو ادبي محفل پنهنجي پروگرام موجب تمام مالي ڪمزورين جي باوجود تصنيفن جو ساماو چالو ڪيو آهي جنهن جي پهرين ڪڙي هي ڪتاب آهي ۽ جلد ٿي پيو ڪتاب به شايع ٿيندو ۽ ورسيون به ڪيترن شاعرن جو ملهائڻ چڪي آهي. امدت ادب دوست بزرگن جي دعا سان پنهنجو ڪم پروگرام مطابق بخوبي سرانجام ڏيندي رهندي، شاعر ڪنهن فن نه بلڪه دلي جذبت جو نالو آهي جا شاعر پنهنجي زبان يا پنهنجي قلم جي دريعي اشرف المخلوقات جي اکيان بهش ڪري ٿو. هي هي هڪ اهڙو جذبات آهي جو ڪو

ٻڌو هجي شاعر قلم کڻي حسن خيالات لکڻ تي
 آماده ٿيندو آهي، ته سندس يون انسوئن مان آلمون
 هونديون آهن ۽ جڏهن ڪو به شعور شخص اهي
 حقيقتون پڙهي ٿو ته سندس خرن ۾ تحرڪ اچي وڃي
 ٿو، شاعر هر خط هر ماڻه ڪو هر ٻولي ۾ پيدا ٿيندا
 رهندا آهن، شاعر ٻولي کي زنده رکندا آهن جنهن
 ٻولي ۾ شاعرن جي ڪمي هوندي آهي انهن زبان کي
 اڻپورو بڻيو وڃي ٿو. بدين ۾ هڪ اهڙي بستي جو
 ڦاٽو آهي جنهن کي سنڌ جي ادبي تاريخ ۾ ڪلهين
 به فراموش نه ٿو ڪري سگهجي، هن بستي جي خاڪي
 لنواري جي لال خواجہ محمد زمان ۽ شهاب الدين
 احمد جهڙن بزرگن مولوي احمد ملاح جهڙي بلوچار
 شاعرن، شمسير الحيدري ۽ محمد سومار شيخ جهڙن
 اديبن جا قدم پي چيا آهن، اڄ به هن خوش نصيب
 بستي تي تقريبن سٺ کن شاعر زنده آهن. هي هر وقت
 پنهنجي ڌن جي آغوش ۾ غرق انديش هوندا آهن
 آخر ۾ سنڌ جي اديبن ۽ شاعرن کي ڪارڻ ٿو
 ڪريان ته هو نه ڪا حبالائن ۽ مشورن مان نوازين ته
 جيئن ادبي محفل دين کي ڪمياپ بنائجي، اشاعت
 به سهڻي ٺاهي رونما ڪجي تاريخ ۱۱۱ ۱۹۷۰
 محمد امير لکي. ”ماڻه“ جنرل
 سيڪريٽري ادبي محفل بدين سنڌ

حاجي شاهنواز "شائق"

مهندس پي. جونا لوقا ضي محمد رحيم ذات عباسي آهي
 مهندس جنم ۱۹۱۹ ڳوٺ فاروق آباد ۾ ٿيو، شاعري
 ۱۹۳۷ کان شروع ڪيائين، اڄ تائين ۷ هزار کن
 شعر لکيا اٿس کيس شاعري جنون ۽ نور جي
 محنت مان ۽ سائين زين العابدين جي صحبت ۾
 ڄاڳيو، پاڻ هن وقت ٻين شهر ۾ محنت جو ذڪر ڪندو آهي

غزل

يلين آئين پلارا تون، سخي سردار سونهارا،
 ڀان کان تون ڀلو، مٺا مهندار موچارا،
 تنهجي ڄاڻي اچي آئي ملڪ ماڪي ٿيو مصري،
 ڪنن ۾ ڪلڌار ڪلي هڻ ڪار، سچا سردار سوڍارا،
 وٺا مينهرا ڦٽا گلزار، ڏسان اسرار، عرش ۾،
 ٿيا سڪڙا لٽا ڏڪڙا، اڙين اڌار سردار،
 ڀسي تبلي شمع شعلو، رهي هر وات واڻي ٿي،
 ڏسي سرڪار وڻ ڀاڪار، مڙين مختيار مهندار،
 تنهنجو "شائق" آئين سڏي ٿو ڪي سچي سڪ مار،
 رڪي رغبت ڪري محبت، توسان ڀرور ڀرين ڀارا

”غزل“

ٽا جدائي ۾ جان، جند جان ۽ جيرا جسم.
سر ساهه سڳ ۾ سڀيش، رڙ هڻڻون ڀڳيون ڀسم.
حيف گذري جا حياتي، ڌر تو کان دلربا،
جي گڏي گولو گذارين، ڪر گذر ڪوندر ۽ غم.
جي بهين ساههون سڳايل، نان سڳايل سڳايلهي.
پر نه ڪر پردي جي ڀر ۾، نو کي آهنگو قسم.

دل گهرڻي ديدار دمدم، دلربا ديدار جو.
جي وڃي رڳو وڃان. قرآن سان ڀوءِ ڪهڙو ڪم.
ڪر ڪڍي تو کان چڱا يا مون ۽ پي منهنجا قريبا.
ڇاڪ ڇيري تن ڪيا، هڏ ديئان ۽ ماء چمر.
شوق ۾ ”شائق“ گهري، انعام هي تو هجوب.
تان ٿين پورا ساهه، جي تون اچن ساههون هنر.

مرثیہ

روٹی رات دینھن ، ہار اصغر پیاسی
کس لاء تیار ، اصغر پیاسی

حسب جی ہنج ۾ ، ہی شش ماہ غازی
کیو کوفین ۾ ، اظہار اصغر پیاسی

نہ مذہب ۾ جائز ، صعیون سان جھڑو
ذری پو ہی ، گفتار اصغر پیاسی

مڑن کین کڈھین بہ حق جا سپاہی
کٹی ہی بہ ننڍڙو ہار اصغر پیاسی

”خلیل“ آہ عبرت ۾ ایوب واہ چئی
کیو کربل ۾ واپار اعر پیاسی
ہی صابر ہی شکر ہی ”شائق“ کس لاء
شہیدن جو سیفگار اصغر پیاسی

بيت

ان تن اباڻن جي اٿم اندر منجهه آڪيو
 ڀسان ملڪ مارن جو اٿم سڪ مـرـسـر
 جهر مر جهوڙا جنسور موريا زم زم پهر
 ڀوان ڪوثر ڪثير ڀسان ملڪ مارن جو

—*

پـسان ملڪ مارن جو جتي رهاڻيون رس
 چمرن وري چانو ڪئي، ڪڪرن ڪيا ڪـسـ
 بدل ڊـوندوڻ بـحر بنون، وسون ٿيون وس
 مـرت مـيها مـڪڻيون لـار ٿيا لـس
 هن قسمت قيد ڪـيو، بندير ٿيـس ٻيـس
 شوق مان ”شائق“ چوي، ڏونگر ڏري ٿي
 جانب ڏيو جس، ملان وڃي مارن ڪي

—*

مـرت مـڪڻيون ماڻاڻا ڦٽا ڪم ڪـيـسـر
 ڦوڪ ڦاهار يا عطر جهڙي عـسـر
 ڦٽو ارم اڪڙي جو ڦٽن وهيا ڦـر
 ڪري قادر وڌي وڃان شال وطن ڏي

”الله بچي-اي-و“

تعارف: نالو الله بچايو، ولد محمد بخش
 تخلص ”بچيو“ ذات جوڻيجو، ويدل—ن
 گهوٽ: ميون ملوڪ، تعلقه، بدين، جنم
 تقريبن ”۱۹۲۰ع. پاڻ ۱۹۴۳ع ۾ شاعري
 شروع ڪيائين، اڄ تائين تقريبن ۵۰۰۰
 هزار کن شعر چيا اٿس، شاعري جو
 جنون مجازي عشق کان شروع ٿيو.
 سندس، شاعر دوست، ميرو ڪوپانگ ۽
 عبدالواحد آهن.

غزل

پار اڪارج تار سمنڊ مان، سار لهج سردار سچن.
 سور سچ تنهنجا پور پون، تولي ماندي مران ميهار سچن
 س—ور سمنڊ ۾ پير پيسا، تير مثل ڳوي وڃر وڃا.
 چير جگر ۾ جهير ٿيا، ٿي مدد اچي مهendar سچن.
 چوليون جي ۽ ۽ گوليون لڳن، سمنڊ سوين ڪري ڏوليون ڏان.
 ڪميون ڪيون ڪئي زواڳون وڙهن، اچي اڏي ڏار سچن
 گهوٽ ڪهوٽي موت، ون ڏانهن، اوتر کي ڪر چوٽ مون ڏانهن.

دوت بهن ڪو ڪوٽ موندڙا هـ. مونکي ڪڏهن وڃڻ نه سار ۾ ڇڏي.
 بچر ”بچاڻا“ بهر نه ويٺي، ڄام ساهڙجي شهر نه ويٺي،
 لڙهندي منجهه سالهرن ويٺي، جنهن کي هشق ڏنو آزار ۾ ڇڏي.

غزل

ڏني اٿم دلربا کي دل، دلي دلدار جي مرضي.
 حوالي هوات جي آهيان، هيٺين جي هار جي مرضي.
 هڪڙو منظور ۾ ۾ ٿي ڳالهيون، هميشه هٿ حبيب جي.
 ڪنهن ماري جباري جي، جيئي شل وار جي مرضي.
 جڏي جيئي کي جهارڻ لٿي، ڪڏهين ديدار ڏر ٿيندو
 دوا دارون ملير منهنجو، مٺي مندار جي مرضي.
 رنج يا راضي رهن، خاموش يا خوش ٿي ڪلن،
 ڏپ يا ٺارڻ دل، اکين جي ٺار جي مرضي.
 ڪٿرائي ڪهر يا ڪهر ويٺي، کس ڪهندي يا ڪلشن ۾،
 ڪرڻ ڪا ڪڏهن ڪو ڪٿري، گوهر گار جي مرضي.
 جڏهين جانب اڳ ايندا، تڏهين جيئڻس ”جوئيڻو“ چئي
 نه ٿي يا صفا ساڙي، سچن سرڪار جي مرضي.

غزل

ڪفر جو ڪم عشق سڀڪاري ته ڇا ڪريـان!
 مندر ۽ ڪليسار، ويهاري ته ڇا ڪريـان!
 باڪل شراب پيئڻ، حد کان خرام آهي،
 لکن حسين هٿ سان، پياري ته ڇا ڪريـان!
 شريعت جي بر خلاف، ڪرڻ ڪجهه شوق شيطاني،
 ڪمازار اچي گهر ۾، گذاري ته ڇا ڪريـان!
 ڳالهين ڪرڻ نه ڪنهن سان، مخفي نه مناسب،
 خواجوا خواه خوش حال، ڪيڪاري ته ڇا ڪريـان!
 هجان سڄي ۾ مارو ڏينهن، پڙهان قرآن ۽ ڪلمون،
 مسجد کان سڏي پهر، پياري ته ڇا ڪريـان!
 بد نظر سان چئي ”بچايو“، ڏوري ڏسڻ ڏاڍو گناه،
 هر نويل، ڪو نماڻو، نيهاري ته ڇا ڪريـان.

علي ڏڻم ”سوز“ ميمڻ.

”سوز“ جي والد ماجد جو نالو فيض محمد
 آهي ۽ پاڻ ٽنڊو غلام علي تعلق
 ماڻهي جا رهائڪو آهي. سندس جنم
 ۱۹۲۹-۳-۱۹ آهي شاعري ۱۹۶۱ع ۾

شاعر دوستن جي مصالحت ۽ ڪچهري
 ۾ اچي چوڻ شروع ڪيائين منهنجي
 شاعر دوست اسلم ”مسافر“ عبداللہ
 ”عبد“ منهنجي آهر. اڄ تائين تقريبن
 ... سو شعر مختلف صنفن تي لکيا
 اٿس، جنهن تي شاعر آهي.

غزل

يار ماضي ڏي ڇڏي، جيڪي ڏٺو سو خواب هو.
 وقت ڪنهن ويلي وڌي، جيڪي ڏٺو سو خواب هو.
 بهر ٻيو ڪو پور پرين پيارا ويا پاسو ڪري،
 لاشڪر ته ويا لالچ لڏي، جيڪي ڏٺو سو خواب هو.
 طالب تان تون تن ۾ آهن، تانگهن تـ وائي آهي.
 تصور ۾ طالب نڌي جيڪي ڏٺو سو خواب هو.
 وايون وئجارن وڃن جون ويل جنهن ويلي ڪيون.
 واکاڻ ڪندس وڃي وڌي جيڪي ڏٺو سو خواب هو.
 وقت واپس ڪين ورندي ورندي چئن وقت تي،
 جنجال جو بئري مڏي جيڪي ڏٺو سو خواب هو.

غزل

گردش ايام جي ڳالهه ڪهڙي،
حسن انتظام جي ڳالهه ڪهڙي،
ساقِي حِي صفاوت جي شهرت عام آهي،
باده ڪلفام جي ڳالهه ڪهڙي،
قدم بوسي اوهانجي پر فخر آهي،
اوهان جي احترام جي ڳالهه ڪهڙي،
اوهان جي دام پر اچي ويٺي دلڙي،
اوهان جي دام جي ڳالهه ڪهڙي،
رقبين سان روز ملڻ آه اوهانجي،
عاشقِ ناکام جي ڳالهه ڪهڙي،
مانجي ستمن سان دل کي سرور آهي،
اوهانجي سلام جي ڳالهه ڪهڙي،
ڪڇن نيوڻهي زلفدار جون ڳالهون ڪجن،
زابل عام جي ڳالهه ڪهڙي،
اوهان جي همسري جو جنهن اڃا هو آهي،
خيالِ خام جي ڳالهه ڪهڙي.

پيامي - هر جو اهو ڄاڻ ٿو اڀريو،
 خوشين جو خوشين سان اڀريو،
 ٿو روز روشن، ٿي اوک اوندهه،
 سوين سک کڻي سو سڄڻ سان اڀريو،
 اچي ڪاروان هاڻ منزل کي ملندا،
 منو ماه منور آهي هاڻ اڀريو،
 وصال ماوري ڏينهن، واپس اچي ويا،
 ڪري قرب ڪامل ٻين سان اڀريو،
 صبا ڪي سنهڙا، کڻي سان آڻيو،
 وڇوڙي ها و، و، وڏي واڻ آيو،
 دلي دوست دلبر ڏوتا داغ دل ها،
 وڏائي واحد جي کي واکاڻ اڀريو،
 سوين ”سوز“ سر تان لٽا سوز ڪڪر ها،
 چٽو چنڊ چڙهي ڏهن جو چاند ڏاڻ اڀريو.

محمد سومار شيخ

محمد سومار الله بچايو شيخ پنهنجي
 اباڻي ڳوٺ پير شيخ ڪلهي پانڊاري
 ۾ ۱-۱-۱۹۳۵ع ۾ ڄائو، سندس

والد شيخ الله بچايو پڻ شاعر هو.
 پاڻ ۱۹۵۱ع ۾ بدين لڏي آيو.
 ۱۹۵۲ع کان شاعري شروع ڪيائين.
 پاڻ ڪيترن موضوعن تي ۲۱۰
 ڪتاب لکي چڪو آهي جنهن مان
 ۲۳ ننڍا ڪتاب شايع ٿيا آهن.
 پاڻ پاڪستان رائٽرس ڪلاڊ جو
 سرگرم رڪن آهي.

ڏوه-پڙو (دوهو)

اوسئڙي ۾ رهندي رهندي، گذري ويا ڪيئن سال،
 اسان جي ليکي هليو نه آهي، ساڳو آهه سال.
 جيڪي گذريو ۽ ويو وسري، سو ته برابر ماضي،
 پر نا وسري جيڪو دل مان سو ماضي ناهي قاضي.
 ڪهڪههڪههڪههڪه سال، وڍائيان، صدي گهڙي ڪي سمجهيان،
 هليو آ، روح جا راڻا، منت نه هڪ ڪو ڪمجان.
 سڀي ڏانهن نظر ته هڪدم ويندي، ڪير ٿو خود ڏانهن نهاري،
 شيخ ته اهڙو ڏٺو نه جڳهه: ۾ جو پنهنجي اعيب سنواري،
 ڪي ڪنهن کان جهليا پيار جا رستا، ڪنهن کان ڀليون دليون،

جيڪي پيار کان پاسي ٿيندا، پوئيو آتھنجون راسيون.
 ڪنھن کي پنھنجو ڪري نه ڄاڻج، ڀيڻي ڌاريان۔۔۔ اڙو
 وڃڻ ويڪلي سڀڪو پنھنج۔۔۔ و آلاهي آواز.
 ڪي ٻين جون لڄون لٽيندا، تن جي لڄا ٿي ٿيندي
 وارا ڌارا هتي ئي پيارا، قدرت پيشڪ ڏيندي.
 ڪن لاءِ مئاسون، سي تان سائين ڪاندي ڪوئي مائون
 قبر کي ڦڙي ڪفن کي ڇيري، ڄاڻها وري جياسون.

بيت

نڪي ڏاهيم آيتون، نڪي ڪو ڪو قرآن،
 پر پنھنجو شان، مون بيتن ۾ بدلي ڇڏيو.
 مونکي ڏني منهنجي ڀرينءَ، ڏکڻ جي ڏولي،
 مونکي ڏني منهنجي ڀرينءَ لوليءَ تي لولي،
 آءُ ته آهيان اڌ جي گولين جي گولي،
 ست ته منهنجي سور جي، ريسالن رولي،
 ست ته منهنجي سور جي، ريجالن رولي،
 آءُ ته آهيان اهڪ ۾ هڪ ڪن هولي،
 ڏاهي ڏاڻا نه ڪريو، ڀينر آءُ ڀولي،
 مت منهنجي من جو، ڪن کولي ڪن رولي،

گاهه منهنجي ڳڻ جي، ڪن رولي ڪن ڳولي،
منهنجي من قولهي، سا ڳالهه آهي ڪجهه جي...

نظير

— هت تي عابد زهد ۾، پيٽ لاءِ نه ٿو آه،
يا تي ڊاڪو پيا ڦري، زنده آخر رهڻو آه،
سڪ اچي ته به بسم الله ڏک اچي ته، سهڻو آه،
هيءَ جانبدار آه جليل، ان ۾ هيٺ نهن وهڻو آه،
ڪو زنده تي لاش آه، ڪنهن لاش ٿو ٿيڻو پوي
زندگيءَ لاءِ ڏيئي ٿوئا، هٿري ٿو جيئڻو پوي

— ڏيونگ ڌاري ڍنگ سان، ڏير ٿا ڪرڻا پون،
ڪنهن ڪاري ڪنڌ تي، هت ٿا گهڻا پون،
ڏوهه انهيءَ ۾ ڏهه دفعا، ڪهر وڏا ڏسڻا پون،
نه ڪنهن جي ڪهر ڏسي، ٿا روڪڙا ڏيڻا پون،
حال انهن چئن ڏسڻ کان، ڏس ته پوءِ سهڻو پوي
زندگيءَ لاءِ ڏيئي ٿوئا، هت ڙي ٿو جيئڻون پوي
— ڏيئي وطن کي تن ڏڪن ۾، موج آخر ڪرڻي آه،
زندگي آخر ڦٽل هيءَ جان آخر وڃڻي آه،
منهنجي پوري پن سان گڏ، ٻڌلي آه يا ترڻي آه،

آء لڪي لوڏون ڪريان، هي بد دين کي پرڻي آءِ،
 تو وري نام تنهنجي تي۔ وطن ڪهڻو پوي
 زندگيءَ لاءِ ڏيئي ٿوئا، هٿي ٿو جيئڻو پوي۔
 ۔ حال بد پنهنجو ڏسي، تو پنا ڪارا ڪريان،
 حال پنهنجو هن دن ۾، نقش واذگر تو پرڻا،
 هن ٿي جانبداهه ۾ وجهيو، چانر ساريون مان ڌريان،
 ڪئين چولا ڪئين ڪنجريون زال ٿيو هٿي پرڻا،

۽ پنکيءَ جيئن گند پڻ صاف تو ڪرڻون پوي،
 زندگيءَ لاءِ ڏيئي ٿوئا هت ڙي تو جيئڻون پوي۔
 ۔ تو ڪريان ڪٿ الله ۾ ڪٿي پڻ رام رام،
 ڪٿ منهنجو شيخ نالو، ڪٿ برهمڻ سان مون ڪام،
 ڪٿ ڌڪي وارا سپاهي ڪٿ چمون ۽ ڪٿ ته ڄام،
 منهنجو ڪم آءِ زندہ رهڻو دين سان منهنجو ڇا ڪام،
 ڪنهن ملن جو ڪوئي خطبو ٿو ڪن ڏيئي سڻو پوي،
 زندگي لاءِ ڏيئي ٿوئا هت ڙي تو جيئڻو پوي۔

عبدالمبين ”ڀٽائي“

سندس والد ماجد جو نالو محمد حسن

ذات جمالي آهي پاڻ ٻني جارهاڪو

آهن تنهن سبب پنهنجو تخلص
 به "پنڌي" رکيو اٿس سندس جنم
 ۱۹ جنوري ۱۹۳۵ع آهي پاڻ ۱۹۵۶ع
 ۾ شاعري حضور جن جي مڪان شروع
 ڪيائين اڄ تائين چار سئو شعر چئي
 چڪو آهي سندس شاعر دوست

علي محمد رنگريز آهي. پاڻ بيتن
 غزلن ۾ نظم تي ڪافي آزمائش
 ڪئي اٿس.

غزل

مٺي محبوب جي خاطر، تران ٿي تار بسم الله.
 ٿيان ساهڙ مٿان صدقي، سدا صديار بسم الله.
 ڀلي درياه ڏي دڙڪا اڳي هو ڏم ڏکي ڀينو؛
 ڪيان چو ڪاڻ هي ڪنهن ٻوي ميهار بسم الله.
 ڪيان چو سا، جو سانگو سهانگو ساه ساهڙ کان
 جڏهن هو ڀاڄو، ور آهي ته پيڙا ٻار بسم الله.
 مخاطب موت سان ٿيندي ڪيائين مرحبا ان جي
 ملايو تو ته محبت سان ڀلي مون مار بسم الله.

انهن ٻارن ”پنائي“ جي ڪري حاصل ٿيڻ کي
مزا ماڻي رهي آهي نهائي، نار ٻڌس سرالاءِ.

ڪافي

نه لاهيان لال هي لوئي ڏنل آهي ته ڏاڏائي
چڏيندس ساه سان سانڍي سنگهارن جي ته سهجائي.
ڪٿي جنهن وٽ ڪٿوري ٿي اها اِطلس نه اوڍيندي

نه سنيري ٿي سياري سيءِ وطن جي ڪاڻ ويڳائي.
وسائي جام جر جاري بڻايا باغ لڪ بهاري
ٿڌي ٿڌڪار ٿر واري سنگهارن ساه سڀائي.
هتي آهن ڪلاهي گل هتي ڦوڳن وڌاڪي ڦل
ڏيان بنگلي مثال بل مران ته به موج مون ماڻي.
ڪٿي چڏ يا ڪهائي چڏ ڪٿي ٽڪير واهي چڏ
عمر يا لوه لاهي چڏ عدالت ڪر اميرائي.
ڪٿي وڃ طعام طرحين تون پلاهون ڪر هتان پهرون
نه ڪڏي ٿي عمر هر مون اسانجي ڳوٺ ڳوڙڏائي.
نهڪي وازيب مان پايان نڪا هي چير چمڪايان،
ڪپر يا ڪن ڪٿي پايان هسي حاڪم حميرائي.
برابر ڦوڳهه جي ڦري چرائيس مان انهي چيري،

وري ڪا سمانه ٻي پري ٻريندي ڪي تان ٻائي،
 ”پاڻي“ تن ٻنوهان ڪي، وطن وارن دھارن ڪي
 سدا ساري سنگهارن ڪي، سندس هي ساه سهالڻ

غزل

شرع جي حڪم سان، نشر مور منظور ڪونهي،
 پياري ته ويهي اسان ڪي، هنن سور هوندي.
 شرابي سڏيندڙ، ته مون ڪي وڏو پاڻ ٻاڻي،
 اهو ڇو نه مر ڪي اسان جيئن مجبور ڪونهي.
 سدا وار ڪارا وسپهر ٻي، وهجي وڙهه سن ٿي،
 ڏيا وان ڏنگي ڏهيسر، وري دور ڪونهي.
 جڏهين چير پازيب چمڪي، ته چاتي ٿري ٿي،
 جهلي در به دربان وينو، دري دور ڪونهي.
 حجابي قرب ڪنهن سان، ته فتوا ملي ٿي ڪفر جي.
 نياڻن ڪي شايد ڏنو ٿينهن، ناسور ڪونهي.
 ”پٺاڻي“ نه پرياه تو ڪي، نه ٻڌتي جڳاڏو،
 ٻچي بار تهنجي، منو محب مغرور ڪونهي.

منظوري ”منظور“

مهندس والد جو اسم الله بچايو ذات

خاصه خيلي آهي سندس ۵۰۰۰ ۱۹۳۶ع
 تراڻي شهر ۾ ٿيو شاعري ۱۹۴۷ع
 ۾ پنهنجي دوست قادر داد جي ساڻ
 ۾ اچي شروع ڪيائين اڄ تائين
 ڇهه سئو کن شعر لکي چڪو
 آهي سندس شعر شعري جي ۵-۶
 صنف تي لکيل آهن گهڻي ۾
 گهڻي شاعري غزل ۾ ڪئي اٿس

نظير

نظير سن تون نصيحت جو، نه ٿي تون نفس نادان.
 نظر ڪر تون طرف نڪي، نه ٿو ٿيندي نقصان.
 نشي سان ٻيهن جو ناتو، نپاڻي نقش نادانسي.
 ننگي تنگ نام ناپرد، نه ٿي ناحق جو نشان.
 نه مائي مان نه نت، نه ٿو، نتيجو نيٺ ناکامي.
 نه ٿي نفرت جو نظرانو، نيٺ ناپاڪ نو مان.
 نه ٿي چيني ٺهي نيندي، نظام نال نال-وس.
 نه نفرت جي نمڪين، نظرداري نال-رمان.
 بهي نثر سان ”منظور“ نيازند ٿي نرمل جو

نڪ ۾ ناشاد ناص جو نبي ٿيندو نڪهه بان.

ڪافي

ڪٿي ڪي دل ٿان ڪاوڙ پوءِ واري ڪر پرين پيارا
جدائي کان جاڳيا جيءُ ۾ گجها ڳارن مٿي ڳارا
اندر اُن تڻ اڪيون آنيون، پاڻو جهانين مٿي جهاتيون
واهائين روز شب رانيون، ڏکيو تارن مٿي ڏارا
سوا تنهنجي سچن ساري، عمر غمن اندر گهاري،
اڪين مان جال جر جاري، وهن گهارن مٿي گهारा.
وڃان ڪاڏي ڪريان مان ڪيئن، ڏٺي ٿيڙا به توکي ڏينهن،
پڇو برجس باذل جيئن، وهن تارن مٿي ڏارا.
پرين منظور^۱ نيشن ڪندس، مٿي سختيون مٿس سهندس،
اوشمي مان سڀ کلي ڪندس انگل آرن مٿي آرا.

ڪافي

۱ تنهنجي خاطر ديس دلير ڇڏير آهيانو
ڏکڻس توکي نهارن بنجي پروانو
سچ پڇين هئا سچن ساعت نه ٿي توري سري
پل نه پياسي اي پرين پيارا نه ٿي مونکان پري
نهن تنهنجي آ چٽيو نس نس ۾ نيش-شان-وي
(۱۳)

ٺاريا. تن تون ملدا دل ۾ ڏدا سڀا آهي.
 مان به ڏس ڏيان تنهنجي جانن عشق جي آهي.
 ٻوڏي جي بچا بچاءُ ٿي به ٿي.
 دل آهي ته ڏر هلي دلبر مندو درشن ڪري.
 من مان مان منهنجي مشڪل دل حسن وارو ڪري.
 من تنهنجي محبت ”منظور“ جو ٿيو مستانوه.

حاجي الله جوڙيو ”چڙيل“

مهندس والد جو نالو ڪندو آهي.
 ذات ڪلهوڙو عباسي تخلص ”چڙيل“
 ويٺل پٺو مبر خان تعمير بلدين جنم ڏي.
 تيار ٿي جنوري ۱۹۳۷ع آهي.
 ٻه ٻه ٻه شاعري دوست.
 ٻه ٻه ٻه شاعري دوست.
 ٻه ٻه ٻه شاعري دوست.
 ٻه ٻه ٻه شاعري دوست.
 ٻه ٻه ٻه شاعري دوست.
 ٻه ٻه ٻه شاعري دوست.

غزل

پاي آڏن پاڻ ساڻن سڄا ردار سون ٿي.
 (۲۴)

مڪي مدني آمي عربي، منا منلار مڙوچارا
 ڏنر جاني جهانن ۾، نه جانب جوڙ ڪو تنهنجو،
 ڏٺي جا دادلا دلبر، ڏٺيل دلدار دل وارا.
 پلين مرڪن پلا تنهنجا، پلارا امتي آهن،
 نبي نبين سندو آئين، پوري پڳدار پاڳارا.
 مليو تومن ايڏو ڪنهن نه، هي ڪنهن کي ڪڏهن مليو،
 ڏٺا تو لوه ڪُرسِي ڪُل گهمي عرشن جا اوطارا.
 سچا سرور شافع معشر، جڙيل تي مهر ڪر متور،
 بهارج قيام ۾ ڪوثر، نس انگدار نه ڪوارا.

ڪافي

جي عشق جو پڙهيا علم، حافظ ٿيا هڪ آن ۾.
 سوئي پڙهيا هڪ جو سبق، ڪونهي جيڪو قرآن ۾.
 هو ڀرت جي پڙهيا پتي تي ويا ختم حرص و حرص
 ٺاهي سوا هڪ دوست جي پير دل مندي ديوار ۾.
 آبا سچل دل ۾ رهي ويٺا گمان وهر و لاهي،
 ظاهر توڙي باطن رهي عاشق صدا ارمان ۾.
 بهارا ڪڏهن نامن هري المست اڪيرن عبرت ڌري،
 قس تون پڌر پاسي ڪري پنهنجو بدن بهستان ۾

ناهي دنيا ڪار ڪم عاشق جو مت ماڻڻ ۽ ڏيڻ
 محبوب جي مهر و ڪرم لفظو ٻيو لسان ۾.
 تسبيه پڙهن ترڪ و طمع ملان نه ڪرتن کي منع،
 باطن رهن هون هن مع ظاهر ذڪر زبان ۾.
 هو روز شب ريمو رهن چوري ڏيکيو پنهنجا چشمو،
 وڃيو لوڪ کان لڪيو لهن محبن منديءَ کان ۾.
 غيرن هڪنان گوشت رهيا سهڻن کي سجدا دل ڏريا،
 ويڙا ڪڏهين نه سي وريا جيئرا جسر جهان ۾.
 دل ۾ آڪند آهي اصل محبن ملان من ڪنهن مهل،
 خاڪي جسر منهنجو ”جڙيل“ ساڪن سدا هٿسان.

غزل

جڏهين جلوه ڪري آئين جڙيا جنسار دنيا ۾
 جنت حورون ٻئي جڳه ٿيا نڪت نروار دنيا ۾.
 اڳي توکان اونڌا هي هئي نه هرشن ڀرتي ڇه ڪيو چنڊ،
 جهلڪ تنهنجي مان سج کي ملي جهلڪار دنيا ۾.
 قطب تارا قمر ڪتيون نه اڳ ڏسبا هئا آب ۾،
 حصو تنهنجي حسن مان تن مليو منار دنيا ۾.
 ملڪ ۽ ٻيا ڦاڪ يون جن ٿيا سڀ نور مان پيدا،

محب انسان هي آدم ٻوليون ڪن ٻار دنيا ۾
 تنهنجي ڄاڻي مان ڄم جيڪي ويا ان رات ۾ سرجي،
 ٿيا سڀ اولياءَ ”جريل“ ڪرامتدار دنيا ۾

غزل

بُت پڻا هي ڪنهن بنايو ۽ ڏٺو قد سنهياري جو
 واه وڻي ٿو دوست دل کي قد و قامت يار جو
 منهن روشن محب جو آه چنڊ چوڏهين کان ڇٽو
 گل ڪلابي رنگ، شرابي رخ پرين رخسار جو
 ڏند موتي مور جا ۽ لب برابر لعل عيـن
 ڏک نيلوفر نه زاکست ۾ پرين پير مار جو
 هي به قاتل جيئن ڪنڊيون کڻيو ڪٽاريون ڪاه ڪن
 وات ويندي تن وڍو آه بُت بندي بيمار جو
 ماه هڏ چم ماه صدقو قربان قدس تان ڪرمان
 ۾ مله نه موروڻ مون ڪيو ڪو روت برابر وار جو
 ”جريل“ چوي جانب مٿان جيڪر سڄو جڳه ڪهوربان
 تب برابر ٿيڻ نه سمجهان محب مٿياندار جو

ڪلام

گهٽ ڪڏهن ڪين اهڙو ڪنهن تهر يا تاوار ڪيو
جهڙو پرين جي اڙانگي وائي واري وار ڪيو.
محب جو لحظو مارو آءُ شهد شڪر شهر ڪان
پر قلب طعني بار جي آءُ وڌ مثل وهنوار ڪيو.
دشمنن جا ڪٽ ڪهاڙا ڪان ڪاٽيون ڪجهه نه ڪن
پر قريبن جي ڪڙي ڳالهه ته قارون قار ڪيو.
گل غصي مان جو چني مونکي هنيو محبوب هو
تنهن ڦٽي في الحل دلڙي بي سبب بيمار ڪيو.
هي جگر جهرا ٻڪيون سڀ پار ويڙن سان نه وڌ
لفظ ڪاري خوبرو تنهجي ته مارو مار ڪيو.
جسم ”جڙيل“ ويو جلي دل به پرزا ٿي په ٿي
اڄ عجبن جي اکر آهي گهڻون آزار ڪيو.

قطعو

خيال پيا ته به خال سامهون ڏک خيالن خاتسون
سيند سڙي سندن مثل بس سوالن خاتسون.
هٿن جنهن بي حس ڪيو سو نه سمجهي سڀ چمار
مون ٿي جيڪي منڻ سمجهيا سو ته سالن خاتمون.

سرور خان پٺاڻ

سرور ولد بندي خان ذات پٺاڻ اصل وينل ٻاڙي
تعلقه راجستان ضلع آگره — هاڻي ٻدين شهر.
جنم ۱۹۳۵ع ۽ شاعري جي شروعات ۱۹۶۲ع کان
ڪيائين اڄ تائين اٽڪل ۲۰۰ شعر غزل ۽ ڪافين
جي صورت ۾ صرف سنڌي زبان ۾ ڇپيا اٿس —
جيئوٺيڪ سندس مادري زبان اردو آهي. سندس
شاعر استاد الله بچايو مزاح هو.

غزل

ڇٽو ڀلا منهنجي اڳل تي، دلربا هندا ڪڏهين،
فرد منهنجي جي دوا، ڏک ڏس ڏيندا ڪڏهين؟
جيئن ڏسڻ تيئن ڏک لڳي، مڪ ڦٽو منهنجو من،
هي وسي لاچار سان، پر جهلي پيندا ڪڏهين؟
نام مٿن ۾ گهڻي، تي حب هيڪاندي رهي،
لڳ خدا لائق ڪري، خوش رهي ڪلندا ڪڏهين؟
تنهنجي دردن جي ڏجا، ليڪ ٿئي لال لهي،
سخت سورن جي وقت، ورڏي وهندا ڪڏهين؟
سچ سرور مان آهي، ڪا گهڙي گوهر گذار،
رس رهائون روپرو، روح مان رهندا ڪڏهين؟

ڪالم

سدا يار هڪ ۾ ، سوين سال گذاريسر ،
پرين جي پسڻ لئي ، هلي حال وڃايسر .

ڪريو ڪا ملڻ جي ، ڀلا اڄ ڀلائي ،
سهڻ ناه مون ۾ ، جانب ڪا جدائي ،
ڪڏهين محب ملندا ، ڪٿي ٿين ٺهاريز .

ڪري بند بلاتو ، ويٺا ڌر ورائي ،
دلبر جو درشن ، خدا من ڪرائي ،
گهڻا ڏينهن غم ۾ ، گهڻو ٻا ڪهاريز .
نه تو يار وسرين ، سدا ياد آهين ،
مان برباد بيوس ، تون آباد آهين ،
نه به ڏيهر ساري ڪي ، ڏک نه ڏيڪاريز .

”سرور“ ڪي سهڻا ، تو ويهي وساريو ،
ڪريو مهرباني ، پنهنجي ڪهر ڪهاريو ،
سختيون سدائين ، سوين سور ٻهاريز .

ڪافي

سجڻ سڻي سنڌي در جي ، ملي جي خاک بسم الله
ڏسان دل سان اچي دلبر ، مدينو پاڪ بسم الله

محبت مصطفيٰ تنهنجي ، ستادي ٿي ڪايل ڪي
چوي ٿي دل اچي هيڪر ، ڏسان اوطاق بسم الله

تنهنجي لا روز روٽان ٿو ، توکي دلبر ستاين ٿو
ملي مونکي سڄڻ جاني ، تنهنجو اخلاق بسم الله

ڪريان دل سان تنهنجي زيارت ، توکي آ مون سنڌي ڀارت
پڙهان تسبيحون اچي صلوات ، هزاري لاک بسم الله

رهي ”سرور“ بديني ، گهرا مولا مديني
تنهنجي ڪا سرس سيني ، ٻڌم جي هاڪ بسم الله

الهه ورايو "عاجز"

الهه ورايو ولد حاجي - هڪلھڙو ذات حجام ويٺل ڳوٺ
رحيمڏنو سومرو ۵-۶-۳۷ ۾ پيدا ٿيو شاعري ۱۹۵۳ع
کان شروع ڪيائين شاعري محمد صديق سرهر جي
دوستي کان متاثر ٿي شروع ڪيائين اڄ تائين هڪ سئو
کن شعر لکيا اٿس ٻڌين ۾ پرائمري ماستر آهي خاص
طرح آزاد نظر رکندو آهي. ادب فاضل پاس آهي.

ڪافي

قربان وچان | قربان وچان! ههڻي مٺي سرڌار | تان
ارض و سماءُ گهوري چڏيان امت سنڌي آڌار تان
دل جو دلاور دلرڻا خالص خدا جو مصطفيٰ
گهوريان هي چندڙي ستو دفعا محمد مٺي منار تان
ٿيندا سنڌي شاهد وڃان کان اڳ سوالڪ نبي
هڪئين حسرتون هاري هليا هڪندي سنڌي ديدار تان.
رهبر اسانجا رهنا ساڳن ڀلن جا پر جهلا
هڪج ڏينهن قياست ڪا شفا اوکي اڪارج ڌارتون.
ان سمي منهنجي شفا هڪج يا شفيق المذنبين
تون هج شافع ٺهين "عاجز" ۾ تو آڌار مان.

غزل

ڏينهن گهڻا ڪي ڏور ٿيڻ ، پر اڃ سڄڻ آيو گهرين ،
دل ڏکويل ڪي دلاسو ، دلبر ڏيڻ آيو گهرين —
تون وڃين منهنجا پرين ، سورن اچي مون کي ستين و
رات ڏينهن تو لارنم ، اڃ درد پسي ڏي گهرين .

ڏيل ڌاريو جن ڏکن ، سڪڙن نه منڏ سم ڏک سڏو ،
تن ڏکن جا ڏينهن ٿاري ، سڪ ڏيڻ تو گهرين .

آهيان اڪڙين مان ڪريان ، هنڌ وڃياد هيءَ مان ،
حال هيئي مان ڪريان ، خدمت سڄڻ آيو گهرين .

فرقت جافت سسرڻ رڳا ، محبوب مرهم وڃي اڳو ،
دل جي دوري درد ڪي ، داس ڌريڻ آيو گهرين .

يار گڏ ”عاجز“ مان هج ، هجن نه ڇڏيڻن هه ڪيو ،
ڏک سڪن جو سونهن ، مائي سد لهن آيو گهرين .

• •
غم انهي تنهنجي ڪيو، آه مون باهه ل غريبن ۽

ورنہ آئون تو ڪٿان، آهيان توڙڪر بيگمان ۽

تو حسن جي نوڪ سان، آهي ڪيو مونکي غريبن

ورنہ مله منهنجو وڏو، جي ڏيه ست سارا ڏين.

تنهنجي اکين ۾ جڏهين، پنهنجي ڏٺ تصوير کي

ڪين ڄاڻي گهر پيو، گهر پيو گهر جي زمين و آسان

تنهنجي محبت ۾ ڏٺ، شاه شهزادا فقير ۽

ڇا اهو آهي اثر، منجهه نازبا ڇڻن خيمدار ۽

محمد هاشم "شاد"

محمد هاشم ولد حاج محمد تخلص "شاد" ذات
 ميمڻ ويٺل بدين ۱۹۳۹ع ۾ پيدا ٿيو شاعري
 ۱۹۶۵ع ۾ پاڪستان هندستان جي لڙائي کان
 متاثر ٿي شروع ڪيائين شاعري ۾ سندس رهبري
 عبداللہ "عبد" ڪندو رهيو پاڻ اڄ تائين شعر
 جي مختلف صنفن تي طبع آزمائي ڪئي اٿس
 ۽ ڪافي شعر لکيا اٿس.

ڪافي

ٿي ڌڙڪي دل سدا منهنجي، هينن جي هار جي سامهون
 چوڻ چاهيان جذمين ٿو ڪجهه، رخ انوار جي سامهون.
 آه دفتر شڪايت جا، ڀريل دل ۾ چوان ليڪن
 خفا جو ٿورهي ڪٽ ڪو، مٺي منار جي سامهون.
 بيان حال دل چاهيان، ڪرڻ اظهار ٿو ليڪن
 زبان کي ناه ڪا ڀاري، چوي ڇا ڀار جي سامهون.
 ادب جنهن دل کي ٿو ماحوظ، رهي محبوب جو درد
 نه سا گستاخ ٿيندي دل، ڪڏهن به ڀار جي سامهون.
 هڪايت "شاد" ٿو جذمين، ڪرڻ محبوب سان چاهيان
 وڃن ٿو مرڪب ڪڙي سان، دفع دلدار جي سامهون.

ڪلام

نه عالم ۾ ٿيو اهڙو ، اڀر آڌار اڃ تائين
 ڀلي جي ڀال برڪت سان ، لٽي ڀاڪار اڃ تائين .
 ڪريمن جي ته قربن سان ، قبولي ڪم ڪچا ڦاڏن ،
 وري ولسوف جو وعدو ، نه وسري يار اح تائين ،
 ملائڪ ڀاڪ موٽي جا ، اچي هر روز حاضر ٿي ،
 بزم صاوات مشير ايراج ، صدق ديدار اڃ تائين .
 ڀلي آ عرش اعظم ڪن پرين جي ، خاک ڀاس جي
 نه مولا مرتبي ۾ مت ، ڪشي منار اڃ تائين .
 اتر ، امن فرما جي ، اتر ٿيو عرش اعظم جي
 نه اهڙو ، نه سرور کي سڀو سڀو ڪار اڃ تائين .
 حشر ۾ زار وري ، من ، هو حاصل شفاعت جو
 ماڻه آس ، مناهڙو ، اٿس انجيل اڃ تائين .
 سڀ ڪنهي به لڙبا گذري ، نه ”هاشم“ به سڀو حاصل
 پرين جي ڀار دلير يار ، جو ديدار اڃ تائين .

غزل

زندگي آهي به لاجار ، قسمت کي چوان ،
کين آهي ذره مڪنهنجو يار ، قسمت کي چوان .

گذ اچڻ توکي نه آ ، منظور منهنجا اي مٺا ،
مثل رهي دائر تنهنجي ، دربار قسمت کي چوان .

ڪن اجازت ڪم آهي ، درشين دلر سٺي سٺي ،
ڪن ڏسڻ مشڪل ٿيو ، ديدار قسمت کي چوان .

دل مڙي وئي خاڪ ٿي ، آعشق جي آتش اندر ،
زندگي آڏينهن باقي چار ، قسمت کي چوان .

درد فرقت جي نه آهي ، وصل ڌاران ڪا دوا ،
ڪر عنايت ٿي سگهي ، هڪوار قسمت کي چوان .

شجرالمت جا سمايا ، هوا ڪڏهن هن دل اندر ،
اچ اهو ويراڻ آ ، گلزار قسمت کي چوان .

الله بچايو ملاح "جگر"

مهندس والد جو نالو علي محمد آهي ڳوٺ حاجي محمد
بوهڙ ۾ تاريخ ۱۵ جون ۱۹۴۲ تي پيدا ٿيو شعر مجازي
حنون ۾ اچي ۱۹۵۵ع کان لکڻ شروع ڪيائين اڄ
تائين شعر جي ڪيئي صنفن تي شعر ڇپايا آهن. تازو ڊاڪٽر
يونيورسٽي مان ايم ڪام ڪري آيو آهي. مولوي احمد
ملاح جي شعر کان متاثر ٿيو آهي هن وقت ملاح قوم
جي تاريخ تي تحقيقاتي ڪم ڪري رهيو آهي.

غزل

بيوفا محبوب مهندان، هاڻ سينو چيريو،
آخري رت جو ڦڙو، دل جو خزينو چيريو.
جي نٿو سمجهي سگهي، هو حال دل جو، ڪاٺ جو،
چون، دل پوءِ ڦوڙ ٻي، ڪاٺ پينو چيريو.
هرو ٿي ميدان ۾، اي نوجوان صاف ڇڏي،
قوم جي خدمت سڃي سڃي، ڪاٺ ڪينو چيريو.
ڏي دلاو مهر سان، محبوب ڪو، شتاق ڪسي،
زندگي جو هاءِ ان تہ سچ ۾ سڀنيو چيريو.
بارجي ڳولا ڪندي، عاشق وھائن ٿا، گھر
پر "جگر" جو خون ڦٽرا، ٿي پسينو چيريو.

ڪافي

مهر محبوبن مٿي، مون تي هجي معشر ڀاسي.
يا خدا منهنجي اڳهاڻي هي دعا تو در ڀاسي.
باروا محبوب تنهنجي، نه ڪ هزارن سر مٿان،
گهورجن منهنجا هزارين، هر هجن سڀ سر ڀلي.
سياه جو سينگار ساڻي، پڻ هئين جو هـ ارڙو،
روح جو ڏي آهي منهنجي، گرم دل جي ڌر ڀلي.
تئون سدائين خوش رهين، منهنجي مدعا آهي اعليٰ،
مون جهلي جهولي ڏکڻ لٽي ڏي ته ڏي ڌاڙ ڀلي.
هن جي پاران يا خدا جيڪي جزا مون ڏي اچي،
يا قضا وهڻي هجي مون تي قضا سان ور ڀاسي.
گل ڪاستان ۾ هجي ساڻو سدا هر سال ۾،
مون جي هشتاق کي هر طرف هوڻي هر ڀلي،
بخت سابر دائما هادي حبيب جي هـ جـ سي،
ون مٿي اچي وجهو ان کي وڻي جي گر ڀلي،
۾ ”جگر“ پوري دعا اڄ عجز سان آڳي اڳيان،
۾ سڌي ڪڍري حياتي هر ڪنن بهتر ڀاسي.

ڪلام

بره جي باه جا پڙڪا پيا پڙڪن اڃا تائين،
هڏا چم ماه ۽ ڀيرا ڀرن پڙڪن اڃا تائين،
ڀسم ٿي ويو بدن منهنجو جلايو عشق جي آهين،
ڪڙا طوفان غم جا ٿا اڇيو ڪڙڪن اڃا تائين،
ڪيو پرواز بي پر خيال ٿي ڪٿ ٿي وڃي پيو
خدا يا ! خيال جا رک جا جزا ڪڙڪن اڃا تائين،
سراپا ستم آهين ڪيئن وڌايان هٿ ملائي لڏي،
جفائڻ جو رجس ڪان ٿڙن ٿڙڪن اڃا تائين،
رقبها ! رمز چڱو رويا ڪڍڻ چن رات هر آهين،
منجهي سرندين نه آندو آ اثر ڌڙڪن اڃا تائين،
اوهان جي ياد هر ڏکڻ ڪري دل چن پڙهي تسيه،
پڙهي سون ڪجهه ۽ پڙهندا سون اهاڙڻ ۽ اڃا تائين،
عجب سڌ ڪا پري دل ٿي عجب آسو وهائي ٿي،
اسان جهڙن وهڻ تي ٿا وڙڪن اڃا تائين،
اوهان جي بيرفاڻي کي ڏسي ڪنهن ساز واذڪي ٿيون،
نسون چيرا ”چڪر“ ٻڪيون رڳون رڙڪن اڃا تائين.

عبدالله ابڙو "مسڪين"

سندس والد جو نالو حاجي قاسم آهي ۽ پاڻ گهرو
حاجي قاسم ابڙو ۾ ۱۹۴۲ع ۾ پيدا ٿيو. شاعري
۱۹۶۵ع کان شروع ڪيائين. اڄ تائين ڪافي
شعر ۽ ٻيا انداز ۾ لکي چڪو آهي. پاڻ مولوي احمد
ملاح جي شعر کان ڪافي متاثر ٿيو آهي. هن وقت
پرائمري ۾ ڪول ارباب جمع ابڙو ۾ استاد آهي.

غزل

وڇوڙي تو چڻڊو پيارا، اسانجي عيد ڪيئن ٿي ۽ ۽ ۽
ڪاڏا توري لڳن ڪارا، اسانجي عيد ڪيئن ٿي ۽ ۽ ۽
عجبين جا ڏسي آرا، مير ٺهڻ جا وري ڏاڏا،
ديا ۽ جا مگر جيارا، اسانجي عيد ڪيئن ٿي ۽ ۽ ۽
وساري تو چڻڊو پيارا، اکين مان آب جا گهٽارا،
ابڏا تو ڪيس ڪيا ڪارا، اسانجي عيد ڪيئن ٿي ۽ ۽ ۽
هيڏيائي ڪن محبت وارا، وڇوڙيل ڪندا ڇا عيد وڇوڙارا،
جڏاڻي ٻوٽا اندر ٻارا، اسانجي عيد ڪيئن ٿي ۽ ۽ ۽

اڳيون "مسڪين" لکي مارا، ٽڪو جي تير هڻن تارا
نه دوا درمل توڌارا، اسانجي عيد ڪيئن ٿي ۽ ۽ ۽

ڪافي

چير محبوب اچ اوري، ملي هڪ يار ٿينداسين۔۔۔
چيائين پاڪل نه ٻيو، پر مڙ، امين اوڏوڻ اينداسين۔
چير سهڻا نه ڪر سختيون، سچل تنهن کان ته ماري ڇڏ
چيائين مرڻ پر سور هڪ ٿيندو، اسين سو سو ڏينداسين۔
چير موڪلي ڪٿو منهنجو، لهن من هون هيئنڙي تسان،
چيائين اڙڪن هيئنون پوئين، ايرا ٻيو ٻار ڏينداسين۔

چير بيمار دل هاڻي، ڪيو سهڻا ڪري۔۔۔ اڙا،
چيائين پلجي م آئين پاڻچ، اچي مرهم مڪينداسين۔۔۔
چير سوراخ هڻي، ڪريو دلبر دوا تـن جـي،
چيائين هرڪي لوڻ پيرن تان، چني چاني ڇڏينداسين۔
چير دوکو ڏئي دلڙي، ڪسي ڇو ڌار ٿين هاڻي،
چيائين هادت اسان اهڙي، نه ڪنهن دلدار ٿينداسين۔

چير دلبر دلا سوڏي، ڏکي ”مڪين“ جي دل ڪري،
چيائين وڏو وري واري، وڏو ويتر وڏو دلاسيـن۔

ڊيٽا

اک سمن ۾ آهين — تڪيون تراريون
هٿن کان ڪنڊمان — ڪنڊين ۽ ڪاريون،
”مس ڪين“ کي ماريئون تارن سنڌي تاب هان.

+—x

عجيبا! تنهنجي اڪڙين چيري ڪيس چور.
ڪڪنڊين کان ڇڏيا ٻيو گهاٽي وڌس ڪهور
آهي ”مس ڪين“ مجبور قابو اوهان جي قيد ۾.

اندر ۾ عجيبن جي اچي اچي اچي آڳ،
پڙ ڪي باه بدن ۾ — دردن دک ڪي ڏاڳ،
پلا وار پاڳ — محبوب مان ”مس ڪين“ سان.

اوهان لڏي عجيب — رنم — ساري رات،
سورن سک ڪسيو — هٿين ۾ هٿ هات،
هٿي قرب ڪات — من وڌي ”مس ڪين“ جو.

پڪهڙا ٻرين سان — گج ڪوتو تر ڳالهي،
پايان ٻرين اوهان لاءِ — منجهان فراقن ڦال،
هٿا ٿيا حال — محبت ۾ ”مس ڪين“ جهڙا.

محمد ہاشم ڈالپیر "خادم"

مدرس والد جو نالو ولي محمد آهي. گهٽ انڊسٽر
 ۱۹۴۵ع ۾ پيدا ٿيو. شاعري ۱۹۶۵ع کان شروع
 ڪيائين اڄ تائين شعر جو اٽل شينهن صنفن تي طمع
 آزمائي ڪئي اٿس. ادب جي ڪمن سان تمام دلچسپي
 رکي ٿو هن وقت ادبي محفل بدين جو جنرل سيڪريٽري
 آهي. شعر سان گڏ مضمون مهالا ۽ افسانا به لکندو
 آهي. پرائيزي اسڪول انڊسٽر ۾ استاد آهي.

غزل

وڃان ٿو ڪلبدن جي گهر، گداگر ٿي کڻي قسم-ست،
 صدا هئندس سچن ساڻهون، سوداگر ٿي کڻي قسم-ست
 ڪري آري عجيبن کان، پالو پيار جي، پند-دس،
 سندس سودو سڌو سر جو صفا سر تي کڻي قسم-ست
 وڃان محبوب جي، چالي، ٽيهن مهمان معذلل هر
 ڏسان محبت سندو، هاو، سه فر ٿي کڻي قسم-ست،
 اچن ڏهن ڏنار بنداج، صدا محبت به ان نذر
 وڃان وڃهو بهان ڀر ڀر، بهادر ٿي کڻي قسم-ست،
 تهن ”خادم“ ڪر بان خدمت پوان، منظور مڃا-سر،
 دڪي دل کان ڀڄن دل سان، دلاور ٿي کڻي قسم-ست

غزل

دل چوی تی دلربا ، بهار جون ڳالهون ڪريان .
منورہ گذری وڃن ، پيو يار خون ڳالهون ڪريان .
تنهنجي کلي ۾ گل نهی ، گلو کلي سان گڏ گڏيان
يا گل هجين منهنجي کلي ۾ ، مان پوندڙ تی هلچل مچاين
دل پوکاري دودو ، ديدار جون اهيون ڪريان .
رخ ڏيان رخسار يا ، رخ منديون رمزون ڏسان
چهری مٿي چمڪار جون ، چو طرف چه ڪون ڀسان
مونهن ڏان تنهنجي منهن ۽ باسينگار خون ڳالهون ڪريان ،
وار تنهنجا ور ڏئي واسينگ جیش موندی ورن
ڪار ڪار بهر ڪيو ، ڪر کنير اڀر ڪارن
جي بچاين جان ڪي ، جنسار جون ڳالهون ڪريان ،
نيچ نيچ سان ملن ، فروار ٿي جان اسرار ۾
دل ڏيان ۽ دل وٺان ، مست ٿي اقرار ۾
دل ڏئي ديدار ڪي ، واهار جون ڳالهون ڪريان ،
چا چوان ۽ چا لکان ، بس لکن کان ڪي ڪار
مست مست منجهه زبان ، ڪيئن چوي سارو ڪار
بس ا نيچ "خادم" چئي ڏسي ، خمار جون ڳالهون ڪريان

قطعو

ٽين ٿا ته مندا درخت ڏسي اڄ حال انساني
انسانيت ڪئي رخصت ويا ارڪان ايمانسي
لڏي آڪاش ڌرتي نقابن ۾ لڪن سج چنڊ
ڪٿي اڄ بند زيان بلبل ڏسي ڪرتوت مسلمانسي

بيت

مانجهي مڙس مٿي ظلم آڳ اجهاءُ
سسي ساه صدق ڪر عزت کي بچاءُ
غررت مند چواءِ جيسين جهڙو آهين جڳم

بيت

تنهنجي لڳس تار ۾ تون تار منجهان مونکي تار
آڇ وار نه سھان هڪڙو وار نه مونتي سي وار
مار نه مونکي مار مٿل کي ڇا ماربو

بيت

تون منم تون سينگر تون ڌڻي منهن جي دل جو
تو حيار تون حبيب تون دانه تون دلدار
تون وارس تون وسيلو تون والي تون وليدار
تنهنجي طلب تنوار دل ۾ ڪٿي ديرو ڪيو

محمد عمر "عديق"

محمد عمر ولد چتو خان سمون ڳوٺ مرڪا تعلقي
بدین ۾ ۱۲ نومبر ۱۹۲۵ع تي ڄائو ۱۹۶۲ع ۾
فائينل پاس ڪري پرائيمري ماستر ٿي سن ادب
۾ چاه ورتائين ۱۹۶۷ع ۾ اديب فاضل ۽ ۱۹۷۰ع
۾ انٽر پاس ڪئي اٿس مضمون ۽ افسانا به چڱي انداز
۾ لکيا اٿس ادب ۾ محمد سومار شيخ سندس استاد
آهي پاڻ هن وقت علي مراد مرادائي ۾ پرائيمري
استاد آهي.

قطعات

سرد آهن ۾ منهن جو وقت گذري نه ٿو ،
رهي ٿو روح ۾ جو دلبر سو وسري نٿو ،
برسيو آهي هڪ دفعو جو دل جو چمن ،
خزان جي خشت ڪ جهولن ۾ سو اجڙي نٿو .

ڏيئي دل ڪسڻ جو احسان ڪهڙو ،
دروفا محبوب جو ارمان ڪهڙو ،
ڀر وٺو جنهن تي ڪم ٿي گهڻو ،
چڏي چور گهر ۾ ٿيو دربان ڪهڙو .

ڪافي

دل ٿي ياد ڪري، منهنجن مارن ڪي
مڙن مارن ڪي، تن ٿر وارن ڪي
منهنجا مارو مونڪا، ته ٿي۔۔۔ ٿر ۾ ري
ويڏا ويڙه واندين ته ڦ۔۔۔ ڦارون ڪ۔ ري
خالق ڪاٺ وارن، جو ته خير ڪ۔ ري
پس پرت منجهان، ٿن پنهارن ڪي ۔
سرتون سنگهارين، مونڪي ته سارين ٿيون
وٺي چاڱون چٻاڻ سي، ته چارين ٿي۔ون
نه وقت ولهي ڪي ته، وسارين ٿي۔ون
هڏان ترٽ وڃي، ان تنوارن ڪي ۔
ٿيا سرها مائون، ڪري مادگ ۔ ٿيا
مارو مال سميت، ٿيا ڪل ٿي ڪ۔ ٿيا
ڪڍ پئڻد منهنجا، تون پير پئ۔ ٿيا
ته ڊوڙي پسا، ڊاڳي وارن ڪي ۔
”حقيق“ آس ۾ ته، آهي اڃان
موٽي ويڙه وطن ڏي، جلد وڃان
لڳي وس منهنجو هي ڀتون ٻڌا پڃان
پسان جلد وڃي، جلدوي دارن ڪي ۔

ڪافي

ڪٿي ڳالهه قاصد ، ڪا اوڻين اچي جي
منهنجي مارو مٿن ، ڪا مون مان ملڻ جي
ڪريان پئي ڪوئن ۾ ، مان پاپل ۽ ڪارون
قبولي هو قادر ، جهانگين لئي جهونگ-ارون
اٿم آس دل ۾ ، ۽ هو-ارن ۽ سس جي
اچن باد دل تي ، ڇهلا جي چانگن ۾
ڪن روز رازها ، جهانگي جي جهن-گن ۾
مڪيون مانڏاڻا ، هي باد ٿوئن ٿڙڻ جي
پلين مرڪ مارئي ، اجهو مارو اڏندا
وڇوڙا ورهن جا ، وچان سال وڏندا
”عميق“ آس آهي ، ويڙهيچن وڃي جي.

بيت

واڳو وڳي جنهن ، ڪارائي مان ڪا ڪي
مڃن مونکي نين ، وڳو آهي ورونهن سين.

(۴۹)

میان نور محمد "عاجز" فاروقی

نور محمد ولد عبدالڪريم فاروقی بدن جي عظيم الشان
شاعر "دلريش" فاروقی جو ٻوٽو آهي پاڻ هن وقت
تائين سئو کن شعر مختلف صنفن تي چئي چڪو آهي.
پڻ ۱۹۴۵ع ۾ فاروق آباد ۾ پيدا ٿيو ۽ ۱۹۶۴ع کلن
شعر چوڻ شروع ڪيائين.

واڻي

ڪيچين ڪاهيو ڪاهو، ڪيچين ڪاهيو ڪاهو
هاءِ هاءِ ههڙي حال، پهچان ڪيئن ڀرين ڪي.
آري ايندم اڳيرو، ڪندو ڀلايون ڀال
هاءِ هاءِ ههڙي حال
وجهي ويا جت رو، جيٽيون جيٽي منجهه، جنگال
هاءِ هاءِ ههڙي حال
ساجن سار سولهندم، ڪندو ڀلايون ڀال
هاءِ هاءِ ههڙي حال
جت جوءِ چڙهي ويا، جر وڃان ڄال
هاءِ هاءِ ههڙي حال
رڪج پياسي پياسي ڀرين جي، "نورل" نيندي نال
هاءِ هاءِ ههڙي حال

ديتا

سٺ لڏڻن سار، قيدي اٿي جي ڪوٽ—
 ڪهي ڪوٽون آيا، عارف آڪوٽن ٿا—
 ڀرت پاڙيائون پنهنجي، لتو من منجهه—
 هون ٿيا سڪار، اچن مان عجيب جسي.

—*

ڪانگي ڪئي پچار، عجيبن اچن جي
 راتو ڏينهن روح ۾، تن من منجهه تنوار
 ٿيندو دلبر جو ديدار، سڪندي جن لتي سال ٿيا.

—*

ڏنگر تي م ڏنگو، ڏکي ڏي—
 اسان ٻرين وچ ۾، سورن جو سمن—
 سڪات لاه، دانهن م—
 قادر نين ڪندو، پاڙو هوت پنهنجي سن.

—*

سڪ سس ستايو، ڏکين—
 عطا ڪيل عجيب جا، پاڻ—
 وٺن وه واه دل کي، ساڳين جا هي—
 ڏينهن سنگ ناسور، ٿاڻي هنيو تار ۾.

غزل

اچي ٿي ڄامِي محشر ۾ ، محمد ، مصطفى ، منهنجو
شناڪج شافي شقيقت سان ، ڀرين ٿج پشوا منهنجو

لنگهائج لڪ لطفن سان ، ڪونهي حال هيئي جـ و
وسيلو واهرو واحد ، تون احمد ، جتي منهنجو .

بارج سرڪ ڪاسائي ، سنڌي مٺي ان مٺي ڏسجي
منج هي سوال آهيان سائل حبيب ڪير يا ته جهجـ و .

تنهنجي سڪ جاء ڪا اهل سڄو ، اسن هت عيون نه آهنون
ٿي ديدار ڪو درجو ، ڏي تون دل ڀا منهنجو .

اگهائج عرض ”عاجز“ جا ، سٺي ڪي سر ۾ - ڏڙا
سنيارچ سائي ساحل ۾ ، آهيان مان بي نوا تنهنجو .

محمد عثمان "مشتاق"

محمد عثمان والد محمد سليمان تخلص "مشتاق" ذات
 ميمڻ وٺيل بدين جنم ۱۹۴۶ع آهي شادي ۱۹۶۷ع
 ۾ حمد ناري تعاليٰ سان شروع ڪيائين اڪثر شعر-ر
 غزل ۽ ناولن تي لکندو آهي ۾ر حاجي زين العابدين
 شاه جيلاني جي زهرن کان متاثر ٿي ڪافي شعر چيا
 اٿس اسلامي ڪمن سان دلچسپي رکي ٿو انج -من
 خادما الاسلام جو جوائنٽ سيڪريٽري آهي

غزل

لا تقنطو من الرحمت الله بس ڀروسو ان ۾ اٿم
 ڪڇ ڪمايو ڪل مون آهي رک ٻاجه جا هٿڙا مٿم
 ٻيو در نه در تنهنجي سوا مونکي سجهي قادر ڪرڻ
 ۾ي ڪنهن اڳيان ليلائون؟ ٿوئي آهين راحم رحم
 ڪر پلابون پاڻ تون باري خدا رکجن ڀرم
 ڪل نبي ۽ ڪل وٺي تو در سوالي يا خدا
 ڪل تي حڪم تنهنجو هلي ڪل جو تون والي يا خدا
 شاه و گدا سڀ جا خدا ڪو ڪنن تي ڪرم
 عاشق جي خطي آهين ته ڀر امتي مرميل سمنڊو
 "مشتاق" کي ڪر تون عطا پڙو پنهنجي پنهل سندر
 منهنجون خطائون معاف ڪر مدني سان ڪر مياو سندر

غزل

نور ندرمل ناليه - ارو ، نور الھدا نروار آھو ،
ڪوٽ ڪفراني ڪـريـبان ، عالم ڪـنـد آڌار ٿيو ،
ڪفران جي اونڌاھ ۾ ، دنيا سڄي عرقور ٿي ،
رھبر رسول اللہ جي ، آھو جھانجستار ٿيو
عيرين زھان نوري نظر اخلاق عربي ڄام جو
ھر ادا تي ھر فدا ھيچ ھر اغيار ٿيو
اسلام جو پيغام جنھن آڻي مڃي ويو حق کي
ڪھر ڪھر ۾ ھر بحر ۾ اسلام جو پرچار ٿيو
بت ڪافرن جا ڪرڻا ڪلعي سنڌي لولي لڳي
باطل اندر پڇ پو وڻي اهڙو عجب اسرار ٿيو
پار مان پرور جنھن کي ياسين طاع ٿو سڏي
مرسان جو رھنما پيارو پرين پڳدار ٿيو
رڪ محبت مير جي ، مشتاق ۾ پروا نہ ڪر
شافع شفاعت جو آھي عربي علمدار ٿيو
(۴۵)

ڪافي

تو ۾ رکيل طلسم ڪهڙو . موکي پيارا ٻڌائي تون ،
نظار نازڪ وڙهين ڪنهن تي . چڏين ڏليون گهائي تون
ڪيڏيون ڪاريون ڪٿي ڪنهن ڏي نهارين تو تون نارمان
وڃين گهند گهر ڪرين گهائل چڏين لئون ٿولڳائي تون
نقاب رخ هٽائين تون وڃن مستان موعجي ٿا .
ٿي قربان قربتون ٿا پرين پيارا پسائي تون ،
قرب سان جي قريبا تون ڪرين پيارا قريب ڪمتر
اهي ٿورا نه لاهن جا رهبر رنگ لائي تون
اميدن جو آ پيڙو منجهه ڌريا تارو تار ،
آهي اختيار سڄي تنهنجي ڪناري سان لڳائي تون ،
خير ناهي ته ڪهڙو غچ ڪلشن آهي پيارا ،
اهو دلراز سڄي سائينس مونکي سهڻا سڻائي تون ،
ڪلف ۽ داء منجهان ڪڍ تون پنهنجي مٿي خانو ۾ مونکي
ڪرائي نوش سافي جام مون ڏي هٿڙا ورائي تون ،
آهي ٿن تانگهه گهڻي توڏي ڪن شفت سنڌي ٿي
جڏائي جي لڳي جهوري اها جاني هٽائي تون ،
آهي دل آرزو منهنجي حبيب سان ملان هيءَ - ڪر
ما "مشتاق" کي پنهنجو رخ انوار پسائي تون .
(۵۵)

محمد بچل

محمد بچل ولد قادر بخش ذات کلهوڙو عباسي تخلص
 ”پروسر“، وٽنل ٻنھو مھر خان تعلیم بدین جنم حی تا یخ
 جنوری ۱۹۳۵ع پاڻ سنڌي ست درجا پڙھيل آھي۔
 هونئر بدین پريس بدین ۾ پريس جو ڪم ڪري رهيو آھي
 حاجي اللہ حڙيہ ”جڙيل“ جي صحبت ۾ اچي شاعري
 جوڻ شروع ڪيائين۔ اڄ تائين ڪافي شعر چيا اٿس۔
 * ڪافي *

ڏي	مونکي	موڪل	تون	مهندار	عمر
ڏکي	ڏير	ڌڙڪا	ڏيل	ڌار	عمر
مارو	مال	ڪامي	ويا	ويڙهڻ	وس
اٿون	ويٺي	نھاريان	انهن	جا	ڪس
موٽي	مان	ملن	اهي	ڪرار	عمر
ڪڍ	ڪوٽن	نان	تون	نماڻي	ننڍر
حيلو	ڪوڏ	هلي	هن	ڪوٽ	اندر
پنڇاء	پرين	کي	سا	پنھار	عمر
ڏکيا	ڏينھن	گذارين	لڳي	قيـد	قبر
وانس	ويڙهڻ	هي	پير	ڪان	خبر
وريو	ڪوڏ	وانکي	ڪو	ڌنار	عمر
پري	آهن	”روس“	ويجهڻا	شال	اچن
ڪري	مولا	مارو	شل	ويڙه ورن	
وڃي	تن	ويڙهڻ جو	ڪاريان	ديدار	عمر

• • • • •

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره ميرائي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488